Eduskunnan akavalaiset ry 18.9.2019

Tarkastusvaliokunnalle

Lausunto eduskunnan kanslian toiminnasta

Eduskunnan akavalaiset ry kiitää tarkastusvaliokuntaa tilaisuudesta tulla kuulluksi ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Eduskunnan kanslia on työpaikkana henkilöstön arvostama ja työympäristöltään ja työtehtäviltään innostava. Tästä kertovat mm. eduskunnan kanslian rekrytointien runsaat hakijamäärät sekä henkilöstön vähäinen vaihtuvuus. Kanslian virkamiehet ja kansanedustajien avustajat tietävät olevansa ainutlaatuisessa työpaikassa, mikä heijastuu päivittäiseen työntekoon ja sen tuloksiin.

Myös edustajat ovat pääsääntöisesti olleet vuosi vuodelta tyytyväisempiä kanslian palveluihin. Kevään 2019 edustajakyselyn mukaan kanslian palvelut ovat edustajien mielestä sekä tarpeellisia että usein laadultaan ensiluokkaisia.

Eduskunnan akavalaiset ry kuitenkin katsoo, että henkilöstöjärjestön yhtenä tehtävänä on läpivalaista myös hallinnollisia epäkohtia, jotta pystyisimme työyhteisönä vielä parempaan.

- Eduskunnan kanslian henkilöstön toimintaympäristöä leimaa **keskustelukulttuurin puute**, voidaan puhua jopa vaikenemisen laista. Eduskunnan pääsihteeri on eri yhteyksissä peräänkuuluttanut keskustelukulttuurin kehittämistä ilman mainittavaa vastakaikua. Tässä esimerkkinä käy kanslian intranetin/Areenan mahdollisuuksien vähäinen käyttö. Jotkut esimiehet jopa kannustavat alaisia olemaan ottamatta vaikeita asioita esille.

Eduskunnan akavalaiset ry katsoo, että puhumattomuuden kulttuuria voitaisiin murtaa ja kanslian toiminnan avoimuutta lisätä esimerkiksi seuraavilla toimenpiteillä:

- **eduskunnan kanslian johtoryhmän** asemaa tulisi kehittää eduskunnan kanslian **päätöksentekoelimeksi ja aidoksi keskustelufoorumiksi**, jossa puhetta johtaa eduskunnan pääsihteeri.

  Kanslian johtoryhmästä säädetään eduskunnan kanslian ohjesäännön (1480/2015) 14 §:ssä seuraavaa: *”kanslian johtoryhmä käsittelee ja sovittaa yhteen kanslian toimintaa koskevia asioita”.* Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että johtoryhmä ei ole päätöksenteko- vaan asioita valmisteleva elin. Kuitenkaan esimerkiksi kaikkia kansliatoimikunnalle (KTK) meneviä asioita ei varsinaisesti valmistella johtoryhmässä vaan ne menevät suoraan kansliatoimikuntaan pääsääntöisesti eduskunnan hallintojohtajan esittelystä. Kansliatoimikunnan päätöksenteko ei myöskään edellytä, että asiaa olisi valmisteltu kanslian johtoryhmässä. Näin ollen johtoryhmän sitoutuminen KTK:ssa päätettäviin asioihin jää aika ajoi ohueksi.

  Johtoryhmässä olevien henkilöstön edustajien puheoikeus on rajattu ainoastaan henkilöstöasioihin vaikka tosiasiassa lähes kaikilla kanslian johtoryhmässä käsiteltävillä asioilla on suoria tai epäsuoria vaikutuksia henkilöstön asemaan. Henkilöstöjärjestön edustajalle on saatettu jopa kesken johtoryhmän kokouksen antaa palautetta, ettei hänen esille tuomansa mielipide tai idea kuulu henkilöstön edustajan toimivaltaan.

Eduskunnan akavalaiset ry:n viime vaalikaudella esittämiä huomiota tai suoranaisia eriäviä mielipiteitä ei myöskään ole - lukuisista pyynnöistä huolimatta - kirjattu kanslian johtoryhmän pöytäkirjaan vedoten siihen, että kanslian johtoryhmä ei ole päätöksentekoelin. Näin menettelemällä on vesitetty mahdollisuus viestittää henkilöstölle, että eduskunnan kansliassa on lupa ja mahdollisuus esittää myös kanslian johdon mielipiteestä poikkeavia käsityksiä ja keskustelun avauksia.

Eduskunnan akavalaiset ry katsoo, että kanslian johtoryhmästä ei ole toistaiseksi muodostunut keskustelufoorumia jollaista eduskunnan kansliassa kipeästi kaivattaisiin. Myöskään johtoryhmän pöytäkirjojen julkaisukäytäntö ei ole tätä päivää, kun pöytäkirjat julkaistaan vasta viikon vanhoina.

- **Eduskunnan yhteistoimintaneuvottelukunnan** toiminta edellisellä vaalikaudella oli sinänsä yhteistoiminnasta solmitun sopimuksen (12.4.2016) muodolliset vaatimukset täyttävää; kokouksia pidettiin ja pöytäkirjoja tarkastettiin ja hyväksyttiin.

  Viime vaalikauden kokemuksen perusteella näyttää siltä, ettei työnantaja ole toistaiseksi hyödyntänyt YTNK:n mahdollisuuksia avoimen ja rakentavan keskustelun foorumina. Henkilöstön tosiasiallisia vaikuttamismahdollisuuksia parantaisi, jos kaikki kokouksissa käsiteltävät asiakirjat toimitettaisiin kokoukseen kutsutuille riittävän aikaisin, jotta järjestöt ehtisivät asianmukaisesti perehtyä niihin. Alkavalla vaalikaudella **Eduskunnan akavalaiset ry** toivoo YTNK:n kokouksia valmistelevilta virkamiehiltä ja neuvottelukunnassa puhetta johtavalta eduskunnan hallintojohtajalta asiallista ja henkilöstöjärjestöjen edustajia kohtaan kunnioittavaa puheenpartta ja käytöstä.

  Lisäksi ehdotamme, että jatkossa jokaisen YT-neuvottelukunnan kokouksen esityslistalle otetaan yhdeksi kohdaksi: ”Itsearviointi” jossa kirjataan miten kokouksen osallistujat kokivat kuluneen kokouksen. Näin menetellen voitaisiin parantaa neuvottelukunnan keskusteluilmapiiriä ja luoda hyvää pohjaa työnantajan ja virkamiesten/avustajien yhteistyölle. Hyvä asioiden valmistelu ja korkeatasoinen kokousten johtaminen edesauttaisi YTNK:n kehittymistä aidoksi keskustelufoorumiksi eduskunnan kansliassa.

- eduskunnan kansliassa ei olla toistaiseksi havahduttu pohtimaan voitaisiinko kanslian johtavat virat täyttää jatkossa määräaikaisina kuten trendi muualla valtionhallinnossa on ollut jo pitkään.

  Kanslian johtavien virkojen määräaikaisuus muun valtionhallinnon tapaan toisi hallintoon uutta ajattelua ja osaamista säännöllisin väliajoin. Nykytilanteessa johtava virkamies voi toimia virassaan jopa vuosikymmeniä riippumatta siitä, miten hän kanslian osaston johtamisesta ja toimintaympäristön haasteista selviytyy. Määräaikaisuuden lisäksi kaikkien johtaviin virkoihin valittavien tulisi läpäistä asianmukaiset soveltuvuustestit, joita muuallakin valtiohallinnossa edellytetään.

- eduskunnan kansliassa on parhaillaan meneillään ***työtyytyväisyyskysely (VM Baro)*****,** jonka vastausprosentin pelätään jäävän alle 60 %:n, jota voidaan pitää kohtuullisen huonona vastausprosenttina. Vastausprosentti edellisellä kyselykerralla eduskunnan kansliassa kaksi vuotta sitten oli 55 %:n luokkaa.

  Eduskunnan akavalaiset ry katsoo, että eduskunnan kanslian tulisi noudattaa valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) esimerkkiä ja toteuttaa työtyytyväisyyskysely talon ulkopuolisilla ammattilaisilla. VTV on käyttänyt vuodesta 2014 alkaen työterveyslaitoksen ***”Parempi työyhteisö – ParTy”*** –työtyytyväisyyskyselyinstrumenttia. Kyselyn purkaa VTV:n käyttämä ulkopuolinen, työtyytyväisyyskyselyihin erikoistunut työterveyshuolto. VTV on saanut ***”Parempi työyhteisö – ParTy”*** kyselyn kautta oivallisia viraston kehittämisen eväitä. Vastausprosentti VTV:llä on ollut yli 80 %.

  Eduskunnan kansliassa työtyytyväisyyskyselyn ”omin voimin” suoritettu kyselyiden purku on johtanut kyselyyn vastaajien turtumiseen ja turhautumiseen. On sangen huolestuttavaa, jos eduskunnan kanslian kaltaisessa työpaikassa ihmiset joutuvat aprikoimaan uskaltavatko he vastata rehellisesti työtyytyväisyyskyselyyn. Siirtämällä työtyytyväisyyskyselyn toteutus ja purku talon ulkopuolisten ammattilaisten tehtäväksi saataisiin eduskunnan kanslian henkilöstön luottamus ehkä palautettua.

Eduskunnan akavalaiset ry katsoo, että olisi myös työnantajan etu pyrkiä saamaan työtyytyväisyyskyselyllä mahdollisimman totuudenmukainen kuva eri osastojen työskentelyolosuhteista, johtamisesta, työilmapiiristä ja työhyvinvoinnista. Se mahdollistaisi varhaisen puuttumisen tilanteissa, joissa työntekijöiden työkyky on vaarassa esimerkiksi huonon johtamisen ja työilmapiiriongelmien takia.

On myös huomattava, että uudet työntekijäsukupolvet eivät välttämättä niele samoja ongelmia ja menettelytapoja, joista vanhempi virkakunta on tottunut vaikenemaan, vaan alkavat perätä lakisääteistä oikeuttaan terveelliseen ja turvalliseen työympäristöön ammattiliittojen tai työsuojeluviranomaisten kautta, minkä pitäisi olla eduskunnan kanslialle tuplasti kiusallisempaa kuin aidon työtyytyväisyyskyselyn läpivalaisemat ongelmat ja ammattimainen toiminta epäkohtien poistamiseksi.

Eduskunnan kanslian vaikenemisen kulttuuri ei ole viimeisen kymmenen vuoden aikana kaikissa tapauksissa kuitenkaan estänyt tekemästä esimerkiksi virkajärjestelyitä, joiden ilmeisenä tarkoituksena on ollut ilmi tulleiden epäkohtien korjaaminen. Mutta ongelmana on ollut se, että **epäkohtiin puuttumisessa on vaikenemisen kulttuurin takia vitkasteltu** – ilmiselvissä tapauksissa jopa vuosikausia – ja sitä kautta pitkitetty ihmisten kärsimystä. Ja luonnollisesti huonosta johtamisesta kärsii koko organisaation toiminta.

- **Eduskunnan akavalaiset ry** katsoo, kaiken edellä esitetyn lisäksi, että eduskunnan **hyvän hallinnon mukaista kanslian sisäistä ja ulkoista avoimuutta** voitaisiin myös edistää esimerkiksi seuraavilla toimenpiteillä
  a) kansliatoimikunnan esityslista liitteineen julkistetaan intrassa ennen kokousta
  b) kanslian johtoryhmän pöytäkirjat tarkistetaan, hyväksytetään ja julkaistaan heti kokouksen jälkeen
  c) eduskunnan kanslian laskut julkaistaan netissä samaan tapaan kuin eräissä kaupungeissa ja virastoissa on jo tehty
  d) eduskunnan kanslian hankintojen kilpailutukset julkaistaan valtionhallinnon virastojen tapaan julkisessa kilpailutuskalenterissa

Eduskunnan akavalaiset ry haluaa lopuksi kiinnittää tarkastusvaliokunnan huomiota siihen, että kansliassa on päätetty keväällä 2020 pilotoida Palkeiden hallinnoimaa **”Osaava” –järjestelmää**, jonka avulla työnantaja voisi saada entistä kattavamman kuvan henkilöstön todellisesta osaamisesta ja sitä kautta ottaa käyttöön henkilöstön todellisen osaamispotentiaalin, joka lisännee henkilöstön työtyytyväisyyttä.

Eduskunnassa 18. syyskuuta 2019

Kunnioittavasti,

Anri Rantala

Anri Rantala

Eduskunnan akavalaiset ry